

Hørings svar vedrørende forslag til regelverk for å implementere nytt system for kapasitetsjustering i lakse- og ørretoppdrett

Europharmas overordnede konklusjon er at forslaget til regelverk for implementering av Meld. St. 16 (2014-2015) må forkastes. Begrunnelsen er at det per i dag ikke synes å være mulig å finne fram til en kvalitetsmessig holdbar metodikk trafikkløssystemet kan bygge på, noe som utvilsomt må ligge til grunn for at et slikt system skal fungere. Havforskningsinstituttets rapport «Kunnskapsstatus som grunnlag for kapasitetsjustering innen produksjonsområder basert på lakselus som indikator» viser med tydelighet at man per i dag er langt unna det nødvendige kunnskapsnivå på en rekke områder. En er altså milevidt unna å kunne innføre datamodellgenererte verktøy som en kan stole på i den grad som er nødvendig for at dette skal kunne være styrende for eventuell vekst eller nedbygging av produksjonskapasitet. Kunnskapsmangelen omfatter etter vår forståelse selv spørsmålet om i hvilken grad lakselus som konsekvens av oppdrett faktisk påvirker villfiskbestandene i Norge, og hvor tålegrensene i så fall går.

Å skulle vedta innføring av produksjonsområder nå, før man er i nærheten av å ha det nødvendige kunnskapsnivået på en rekke ulike områder og således ikke er i stand til å framskaffe et akseptabelt beslutningsgrunnlag, vil være uklokt.

Det bør vurderes om man nå er i ferd med å gjøre så godt man kan for å tilpasse virkeligheten til en tilsynelatende god idé (trafikkløssystemet), mens det mest nærliggende i stedet er å revurdere ideen.

Å bruke lakselus som eneste indikator for hvorvidt næringsaktører skal gis rom til vekst eller ei, er i seg selv en problematisk tanke. En står her i fare for å lage et system hvor oppdretteren designer sin drift til å oppfylle de smale kriteriene det her legges opp til, på bekostning av overordnede hensyn knyttet til fiskehelse og -velferd. Satt på spissen kan oppdretteren, for å oppnå et av de foreslåtte unntakene fra handlingsregelen, spyle fisken nærmest til døde i behandling etter behandling, med redusert velferd og forlenget produksjonstid som resultat. Belønningen er en MTB-økning på 6 prosent.

Alternative kriterier for tildeling

Det vil være langt mer utviklende for næringen at god biologisk drift er det som avgjør om et selskap tillates å øke produksjonen. Dette vil være det viktigste strategiske bidraget fra myndighetshold med tanke på et overordnet ønske om å skape vekst næringen. Ved å bygge opp under det gode havbrukshåndverket, bidrar man samtidig til å dra bransjen i riktig retning. Ved å faktisk fokusere på

basisen i næringen, som dreier seg om godt og effektivt dyrehold, vil en kunne utløse store vekstpotensialer også innenfor dagens produksjonsrammer. Gode og effektive strategier og metoder for håndtering av luseproblematikken vil naturligvis inngå i dette.

Det er ikke vanskelig å måle god biologisk drift. Den viser seg i dødelighetsstatistikken, i oppnådd vekst og produksjonstid. Lav dødelighet og rask vekst er i seg selv bevis på god drift og lite lus.

Ved å gi oppdretterne en score utfra disse parameterne, og belønne de beste med utvidet MTB i neste generasjon, vil man på en effektiv måte bidra til å trekke næringen i riktig retning.

Hvis en ser nærmere på dødeligheten i norsk oppdrett, går det tydelig fram at hoveddelen, faktisk nærmere 80 prosent av den samlede dødeligheten, kan direkte eller indirekte tilskrives det en kan kalle suboptimal drift. Ifølge Mattilsynets store dødelighetsundersøkelse fra 2013, står sykdom for kun 23,5 % av dødeligheten etter utsett i sjø. Det øvrige tilskrives henholdsvis håndtering og smoltkvalitet.

Det finnes i dag ingen gode grunner til at mangelfull smoltfisering skal medføre en dødelighet på over 24 millioner fisk etter utsett. Denne dødeligheten vil komme i tillegg til all fisken som med nød og neppe klarer seg, men som er sterkt redusert grunnet manglende saltvannstoleranse, vokser dårlig og er sårbare for sykdom. Dette er suboptimal drift i smoltproduksjonen, som forplanter seg i sjøfasen, og bør ikke forekomme. De dyktigste oppdretterne forsikrer seg om at all fisken de setter ut har en robust smoltstatus og slik sett får en god start i sjøen, spiser godt og vokser raskt.

Likeledes er dødelighet knyttet til håndtering noe som i hvert fall til en viss grad kan tilskrives suboptimal drift. Det er oppdretterens plikt å ikke utsette fisken for håndtering som fiskens skades og dør av. Dødelighet knyttet til håndtering kan i hovedsak knyttes til avlusingsoperasjoner. Mekaniske skader og stress kan presse grensene for hva som er forsvarlig med tanke på helse og velferd, og ofte når tilfellene av dødelighet oppstår er det et tydelig tegn på at man har gått over denne grensen.

Det må her understrekes at oppdretteren i mange tilfeller vil føle seg tvunget til å gjøre behandlinger som fisken egentlig ikke er sterk nok til å tåle. Dette skyldes rett og slett at MTB-systemet ikke har en fleksibilitet som kunne utlignet dette. Dersom oppdretteren ikke hadde mistet «rest-MTBen» ved en tidligere utslakting, ville en i større grad enn i dag kunnet tillate seg å la fiskens helse og velferd være styrende for slike valg. Dette ville vært en klar fordel også for det generelle lusestrykket i havet, da gjentatte behandlinger medfører at fisken må stå betraktelig lengre i sjøen som følge av sulting og medfølgende veksttap. Det er i dag ikke uvanlig med 30-60 dagers sulting på en og samme generasjon.

Departementet bør derfor vurdere en justering av dagens MTB-regime i retning av et system for rullerende MTB, hvilket vil gi oppdretteren den nødvendige fleksibiliteten til å ta fiskehelsemessig fornuftige valg uten at dette skal bety store økonomiske tap.

Nye produksjonsområder

Inndelingen av norskekysten i 12 produksjonsområder synes å mangle en overordnet begrunnelse, utover det å utgjøre et geografisk rammeverk for innføring av trafikklyssystemet. Inndelingen i produksjonsområder bør av den grunn alene legges på is, ettersom man per i dag ikke er i nærheten av å ha verken kunnskap eller beregningsmodeller gode nok til at trafikklyssystemet kan innføres.

Inndelingen i produksjonsområder med tilhørende restriksjoner vil videre kunne fjerne en fleksibilitet som særlig for mindre selskaper i gitte situasjoner vil være svært utfordrende. Det må finnes åpning

for produksjon i andre produksjonsområder i en situasjon hvor eksempelvis en stamp-out fjerner oppdretterens inntektsgrunnlag. Hvis denne muligheten ikke er til stede, vil ofte det eneste reelle alternativet være å la seg kjøpe opp. Ved en innføring av de skisserte produksjonsområdene vil det være helt avgjørende at det samtidig vedtas unntaksordninger som fullt ut utligner denne effekten.

Det er videre grunn til å stille spørsmålstegn ved grunnlaget for å plassere grensestreke slik de er satt opp i departementets forslag. Hvis en eksempelvis ser på resistensprofilen på lakselusa i oppdrettsanleggene i Lofoten, er denne en helt annen enn i tilgrensende områder i Ofoten, Salten og Vesterålen. Derimot minner den langt mer om resistensprofilen vi har sett i Nord-Trøndelag gjennom flere år. Skulle denne faktisk være den samme, må strengt tatt kartet tegnes på nytt. For det betyr at lusa i så fall har passert 3 sonegrenser.

Spredningsmønsteret til lakselus er for øvrig blant områdene det i dag er stor mangel på kunnskap om. Det synes å råde en oppfatning om at dette er noe en uten videre kan fastslå i datamodeller basert på havstrømmer. Dette er en forenkling som kan være direkte misvisende, ettersom lusa lever i havoverflaten og slik sett påvirkes sterkt av vind- og bølgeretning.

Hvis en skal utforme strategier for bekjempelse av sykdom og lus, og basere eventuelle tillatelser for videre vekst på dette, må det være den faktiske situasjonen i hvert enkelt anlegg samt tilliggende anlegg som er utgangspunktet, og ikke hvilket produksjonsområde anlegget tilfeldigvis ligger i. Her legger man i stedet til rette for et rigid system som ikke tar høyde for at situasjonen fra anlegg til anlegg og selskap til selskap, i ett og samme produksjonsområde, kan variere stort. Det er åpenbart problematisk at oppdretterne i samme område både skal få og eventuelt fratras produksjonskapasitet uavhengig av egne oppnådde resultater.

Det har de siste årene blitt gjennomført en rekke innstramminger i regelverket, hva gjelder tillatt mengde lus i anleggene. En har i tillegg innført et strengt regime som åpner for utslakting dersom nivået blir for høyt. I denne situasjonen finner vi det påtakelig at en ikke velger å la de innførte tiltakene virke, for deretter å evaluere dem på en gjennomført måte, før en eventuelt vurderer å innføre nye tiltak. Det er grunn til å minne om at fangststatistikken for 2015 og -16 viser at fangsten av villaks har tatt seg kraftig opp, og da merkelig nok mest der luseproblematikken har vært størst. I lys av dette må det være lov til å stille spørsmålstegn ved om en her forsøker å løse et problem som ikke er et problem.

Bruk av legemidler og restriksjoner knyttet til dette

Departementet beskriver i høringsbrevet ulike alternativer for unntaksordninger fra handlingsregelen. Ett alternativ gir rom for 2 medikamentelle behandlinger, ett alternativ gir rom for 1 medikamentell behandling og to alternativer krever at det ikke skal gjennomføres medikamentelle behandlinger overhodet.

Med tanke på resistensproblematikk vil det alltid være fornuftig å begrense og regulere bruken av medikamentelle behandlinger, men det vil være en feilslutning å tenke at medikamentell behandling verken kan eller bør fjernes som et verktøy i en sunn og god biologisk havbruksdrift. Industriell matproduksjon vil alltid ha behov for dette.

Gis man bare 2 behandlinger, da tar man det preparatet man er sikrest på, og mister alterneringen.

Det er ikke slik at mekaniske avlusingsmetoder alltid er å foretrekke foran medikamentelle. Hvis en tar utgangspunkt i fiskens helse og velferd vil en se at stressbelastningen som påføres ved enkelte

mekaniske avlusingsmetoder i gitte situasjoner vil være problematiske, og derfor ikke bør gjennomføres.

Det skjer nå mye på legemiddelsiden. Et nytt avlusingsmiddel vil etter alt å dømme vil være på markedet i 2017. Dette middelet vil etter behandling i settefiskanlegget kunne beskytte fisken mot lus i 7-8 måneder, hvilket grovt sett vil si halve produksjonstiden i sjø. Å ikke skulle ha anledning til å bruke dette, men i stedet utsette fisken for gjentatte behandlinger som svekker fisken og betraktelig forlenger produksjonstiden i sjø, vil være svært uheldig.

Det er en direkte feilslutning at medikamentbruken i norsk havbruk har vært høy. Bruken av badebehandlingsmidler, basert på virkestoffer fra pesticider brukt i landbruket, har tvert imot vært meget lav, sammenlignet både med landbruk og hagebruk. Bare det siste året har bruken av disse midlene blitt redusert med ytterligere 70 prosent. Dette skyldes resistensproblematikk, men i stor grad også utviklingen av nye mekaniske alternativer til medikamentell behandling. Nyskapingen som har skjedd på dette området er utelukkende positiv, men det må ikke bli slik at ikke oppdretteren kan bruke effektive og godkjente legemidler når dette i en gitt situasjon er det mest fornuftige valget.

Det er derfor lite hensiktsmessig å holde opp en grense på én, to eller ingen medikamentelle behandlinger som en forutsetning for vekst. En kan skjønne bakgrunnstanken, hvis denne er å hindre utvikling av resistens, men i praksis vil dette lede oppdretteren til å velge det preparatet han oppfatter som det sikreste og mest effektive, framfor å alternere mellom preparater.

Lusetellinger

Departementet problematiserer i høringsnotatet den statistiske usikkerheten knyttet til dagens lusetellinger, samt tilliten til telleresultatene, all den tid tellingen utføres av selskapene selv. I deler av landet har en allerede startet praksis med at uavhengige fiskehelseselskaper har ansvaret for deler av lusetellingen. Vår oppfatning er at dette har fungert godt og vi mener derfor tredjepartstelling utført av uavhengige fiskehelsetjenester vil styrke tilliten til telleresultatene, og utgjøre en forsikring om at myndighetene får korrekt informasjon.

Det har de siste årene blitt innført krav om akkreditering for en rekke tjenester som utføres for næringen, eksempelvis gjelder dette laboratorieanalyser, miljøundersøkelser og bunnforholdsanalyser. Dette er positive endringer som bidrar til å profesjonalisere bransjen og oppfølgingsoppgaven til det offentlige reduseres til et minimum. Mattilsynet har ved flere anledninger ytret ønske om å redusere tids- og ressursbruk med tilsyn av oppdrettsanlegg. Vi vil derfor anbefale at en vurderer hvorvidt en ny akkrediteringsordning for fiskehelsetilsyn kan erstatte det som Mattilsynet tydeligvis oppfatter som unødig ressursbruk.

En vil da være sikret en rimelig lik håndtering av tilsynene som da følger en streng akkreditert mal. Og myndighetene herunder Mattilsynet kan konsentrere seg om de mer overordnede oppgavene.

Vaksinering

Utviklingen av effektive vaksiner mot de viktigste laksesykdommene har vært en revolusjon som har en betydelig del av æren for at den norske havbruksnæringen i dag er både svært lønnsom, og ikke minst også svært «ren» med tanke på antibiotikabruk.

Likevel finnes det i dag sykdommer som fra tid til annen medfører store tap for enkeltoppdrettere og som også utgjør en smittefare med potensielt enorme negative konsekvenser for næringen som helhet. Departementet viser ingen tegn til å ha vurdert den nærliggende tanken om at vaksinene mot disse sykdommene faktisk bør bli brukt. Sporadisk bruk av en vaksine vil alltid gi langt lavere beskyttelse sammenlignet med en gjennomført bruk som bygger flokkimmunitet. Færøyene innførte pålegg om bruk av vaksine mot ILA etter epidemien som på begynnelsen av 2000-tallet la hele næringen brakk. I perioden som har gått har man klart å holde Færøyene fri for ny ILA-smitte. Norge bør gjøre det samme, både når det gjelder ILA og andre sykdommer. En offensiv vaksineringsstrategi bør ligge i bunnen av alle diskusjoner knyttet til vekst og videreutvikling av næringen.